

MAYIS AYI VELİ BÜLTENİ

SORUMLULUK BİLİNCİ NASIL KAZANDIRILIR?

Sorumluluk, Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesidir.

Sorumluluk davranışını kazandırmak için atılması gereken 4 temel adımdan bahsetmek mümkündür. Bunlar:

1-Bilgilendirme: Çocuğun davranışında istenen değişimin gerçekleşebilmesi için önce, çocuğun bu değişim hakkında bilgilendirilmesi, bunun bir ihtiyaç olduğunu anlaması gerekir.

2-Takip Etme: Çocuk, yapacağı iş hakkında bilgilendirildikten sonra, ona bir süre tanınması ve bu süre içinde işi yapıp yapmadığının takip edilmesi çocuğun sorumluluğu almasını kolaylaştırır.

3-Geri Bildirimde Bulunma: Eğer çocuk kendisine verilen sorumluluğu yerine getiriyorsa, olumlu sözler söylenerek motive edilmesi çocuğun kendine olan güvenini artırır, kendisiyle gurur duymasını sağlar.

4-Hatırlatma: Çocuk sorumluluğu almakta direnç gösteriyorsa ya da yeterince önemsemedi ise yeniden bilgilendirme yapılması gereklidir.

5-Tekrar: Yapılması gerekenlerin sabırlı ve kararlı bir biçimde belirli aralıklarla tekrarlanması çocukta sorumluluk davranışının gelişmesine yardımcı olacaktır.

Sorumluluk kavramını kazandırmak için izlenmesi gereken süreç ne kadar iyi anlaşılırsa anlaşılırsa yine de önümüze zorluklar çıkabilmektedir. Bu zorlukların birçoğunun yaş için doğru sorumluluk örnekleri üzerinden gidilmemesinden kaynaklandığı görülür. Bu nedenle çocuğumuzun yaşına uygun sorumluluklar üstlenmesini sağlamak sürecin bir diğer yarısını oluşturuyor da diyebiliriz. Sizler için birkaç örnek:

4 YAŞ:

- ✓ Sofranın hazırlanmasına yardım etmek,
- ✓ Oyun sonunda oyuncaklarını sepetine/yerlerine kaldırmak,
- ✓ Oyun oynarken nerede olacağını anne babasına söylemek,
- ✓ Toz alma gibi basit ev işlerinde yardımcı olmak,
- ✓ Alışveriş dönüşü malzemelerin yerleştirilmesine yardımcı olmak,
- ✓ Alışveriş sırasında malzemelerin raflardan alınmasına yardımcı olmak,
- ✓ Basit bazı yiyeceklerin hazırlanmasına yardım etmek

5 YAŞ:

- ✓ Sofrayı kurmak,
- ✓ Bulaşık makinesinin doldurulmasına yardım etmek,
- ✓ Yatağını ve odasını düzeltmek,
- ✓ Basit bir kahvaltıyı hazırlamak,
- ✓ Giyeceklerini önerileri dikkate alarak seçmek ve kendi başına giyinmek,
- ✓ Kirli giyeceklerini sepete atmak,
- ✓ Telefona gerektiği şekilde cevap vermek,
- ✓ Ayakkabılarını bağlamayı öğrenmek,
- ✓ Kendi kendine hazırlanmak (saçını tarama).

6 YAŞ:

- ✓ Yemek yedikten sonra kirli tabakları kaldırmak,
- ✓ Havaya, özel olay ve günlere göre giyeceklerini seçmek,
- ✓ Çiçekleri sulamak,
- ✓ Basit yiyecekleri (tost, yumurta, sosis vb.) bir büyüğün desteği ile pişirmek

7YAŞ:

- ✓ Ödev ve projelerini ebeveyn kontrolünde yapmak,
- ✓ Okul çantasını yardım alarak hazırlamak ve okul malzemelerini eksiksiz götürmek,
- ✓ Okul çantasını taşıyabilmek,
- ✓ Evdeki hayvanları beslemek,
- ✓ Alışveriş malzemelerini arabadan eve taşımak,

- ✓ Sabahları çalar saatle kendi başına kalkmak,
- ✓ Kendi giysi alışverişinde anne babalara yardımcı olmak

8 YAŞ:

- ✓ Yardım almadan banyo yapabilmek,
- ✓ Çekmece ve dolaplarını temiz ve düzenli tutmak,
- ✓ İhtar almadan okul giysilerini değiştirmek,
- ✓ İhtar almadan ödevlerini yapmak,
- ✓ Kardeşleri varsa onlarla ilgilenmek
- ✓ Kendisine uygun hobileri bulmak ve sürdürmek

9-11 YAŞ:

- ✓ Kendi yatak çarşaflarını değiştirmek,
- ✓ Yardım almadan bulaşık makinesini yerleştirmek ve boşaltmak,
- ✓ Tek başına listelenmiş malzemeleri marketten almak,
- ✓ Tek başına randevularını (dişçi, antrenman gibi) takip etmek,
- ✓ Doğum günü ya da özel günleri planlamak,
- ✓ Basit yaralanmalarla başa çıkmak,
- ✓ Kimse söylemeden belirli görevleri yerine getirmek,
- ✓ Para biriktirip uzun vadede almak istediklerini planlamak.

12-17 YAŞ:

- ✓ Başkalarının haklarına saygı göstermek,
- ✓ Yardım gerektiren işlerde kendi isteği ile yardım önerisinde bulunmak,
- ✓ Eve giriş-çıkış saatlerine dikkat etmek, ebeveynini bilgilendirmek,
- ✓ 15 yaşına kadar evde kısa süreli tek başına kalmak, 15 yaş sonrası daha uzun saatler tek başına kalmak.

Çocuklarımızın yaşlarına uygun sorumluluk örnekleri çoğaltılabilir, sizler için anlamlı olacağını düşündüğümüz temel konulardan kısa örneklemeler yapmaya çalıştık. Son olarak sizlere bu yolda ışık tutacağına inandığımız bazı önerilerde bulunacağız:

*Uygun olan ilk yaşta, çocuğunuza yapısı ve becerilerine uygun olabilecek bazı işler vermeye başlayın. Çeşitli işlerde yardımcı olmanın keyfini yaşamak çocuk için sorumluluğun ilk adımlarıdır.

*Çocuğunuza uygun model oluşturun. Çünkü ona sorumluluk kazandırmak isterken, sizin sorumluluklarınızı yerine getirmemeniz onu olumsuz etkileyecektir. Çocuklar oldukça dikkatli gözlemcidirler; anne babalarının söyledikleriyle değil, onların davranışlarını gözlemleyerek öğrenirler.

*Sorumluluk sahalarını basamaklandırmanız işi kolaylaştıracaktır. Odanı toplamalısın şeklinde genel bir yaklaşım yerine, önce oyuncaklarını sepete koymalısın, sonra kirlilerini toplamalısın gibi.

*Çocuğunuzun yaşadığı olumsuz deneyimlerin öğrenmenin en önemli şartı olduğunu unutmayın. Çocuğunuzun yaptığı yanlış seçimlerin, hayatını tehlikeye atmadıkça, sonuçlarını yaşamasına izin verin ki onlardan bazı dersler çıkarma fırsatı bulabilsin.

*Çocuğunuz için kararlar vermek yerine, kendi başına düşünmesine ve sorununu çözmesine imkân tanımak önemlidir. Sadece gerektiğinde müdahale edilmelidir. Çocuğunuza yardım etmek isterken, onun sorumluluğunun gelişmesini engelleyebileceğinizi unutmayın

*Çocuğunuzun yanlış davranışını düzeltmek için, doğru yaptığı şeyleri görmeye çalışın. Örneğin odası çok dağınıksa ve sadece yatağını toplamışsa “Yatağını topladığına çok sevindim. Şimdi senden istediğim şey masanı temizlemen.” şeklinde isteğinizi ifade edin.

*Çocuğunuzun başarıyı tatmasına izin verin. “Kendim yaptım.”, “Tek başıma başardım.”, “Ben yapabilirim.” diyebilme fırsatı bulan çocuğun özgüveni desteklenmiş, sorumluluk duygusu artmış, kendi ayakları üzerinde durabilme becerisi gelişmiş olacaktır.

*Çocuğunuza, yaşına uygun sorumluluklar listesi hazırlayın. Sorumluluğunu üstlenmek istediği işleri bu listeden seçmesine fırsat verin ve onun doğru kararlar verebileceğine olan güveninizi koruyun.

*Çocuklardan, yetişkinler kadar sorumluluk sahibi olmalarını beklemek yanlış olur. Ancak çocuğun bir konuda sorumluluğu tamamen üstlenmesi için o işin gerçekten ona bırakıldığını görmesi gerekir. Yapılmayan işler için tekrar tekrar hatırlatmaya devam etmek, söylenmek, nutuk çekmek ya da onun yerine yapmak gibi davranışlar, sorumluluğu anne babanın taşımaya

devam ettiđini gösterir. Onlar bunu yapmaya devam ettiđi sürece ocuk sorumluluğu üstlenmez.